

ДО
ПЛЕНУМА НА
ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

ДОКЛАД

от

Борис Магдалинчев – представляващ ВСС и
ръководител на проект „Повишаване на професионализма в съдебната система“
по Програма „Правосъдие“ на Норвежки финансов механизъм 2014-2021 г.

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ,

На основание решение на Пленума на Висшия съдебен съвет по протокол № 30/10.12.2020 г., т.42.1., със Заповед № ВСС-7870/19.05.2022г. на Севдалин Мавров бях командирован за участие в работно посещение в гр.Осло, Норвегия, за периода 12-18 юни 2022 г., във връзка с което представям настоящия доклад.

В петдневното работно посещение в гр. Осло, Норвегия, участие взеха и всички десет магистрати – членове на работната група по Дейност 3 (решение на Пленума на ВСС по пр. №10/24.03.2022 г.), координаторът, юристи и техническия специалист на проекта, като делегацията беше подпомогана от един преводач.

Посещението се осъществи в изпълнение на под-дейност 3.2. - Работно посещение на представители на българската съдебна система в Норвегия за проучване на механизмите на възстановително правосъдие и опита по отношение на съдебните преводачи. Опитът, добрите практики и подходи в Кралство Норвегия по прилагането на механизмите на възстановителното правосъдие и съдебните преводачи, ще бъдат използвани при изготвяне анализа.

Работното посещение беше организирано и координирано с Норвежката съдебна администрация - партньор в изпълнението на Дейност 1 и Дейност 3 на проекта, и протече по предварително подготвения дневен ред.

В първия ден от посещението беше направен преглед в областта на устния превод в общественния сектор в Норвегия и ролята, която Дирекцията „Интеграция и многообразие“ (IMDi) играе в тази сфера от г-н Леонардо Дориа де Соуса, старши съветник, Дирекция „Интеграция и разнообразие“ в Норвегия (IMDi). Той каза, че в страната почти половината от задачите се изпълняват от квалифицирани преводачи, като от 01 януари 2022 г. има нов закон за превода, е въведен 5-годишен преходен период. Въведен е национален регистър на преводачите от 2005 г., който насочва към използването на квалифицирани преводачи. Дирекцията работи с международни органи и изпълнява проекти в сътрудничество с ЕК. Г-н Соуса представи кратка презентация на тема „Как се става преводач“. Целта е да се създаде единна за сектора квалифицирана услуга, като всеки преводач сам избира в коя област да се

специализира. Същевременно се правят статистически проучвания, сътрудничат си с преводачески агенции и се изследва опита и условията на работа на преводача. Насърчава се дистанционния превод с видеоконферентна връзка. Съществуват 5 нива на квалификация на съдебните преводачи. Началното ниво започва с тридневен курс за етика на преводача с двуезичен тест в университета в Осло. Следващият етап е едногодишна програма в университета с полагане на изпит за сертифициране. От 2017 г. съществува бакалавърска програма. В момента в регистъра има 2000 преводача. За създаване на нов регистър се разчита на вече изградена база, която да се надгражда, на политическа воля и контрол за поверителност и безпристрастност.

Във втората част на курса г-жа Мария Бенеланд, квалифициран преводач с български език с дългогодишен опит в съдебния сектор, разказа какво е да бъдеш преводач в норвежките съдилища - опит и развитие през последните години. Тя работи директно с регистъра, без агенция за преводи. Преводач категория В означава, че преводача е минал държавен изпит, категория А – с бакалавърска степен.

На следващия ден работната група посети Дирекцията за интеграция и многообразие, където г-н Леонардо Дорна де Соуса и г-жа Яне Скволаард Бйотвейт, старши съветник представиха Националният Регистър на преводачите в Норвегия. През 2005 г. се прави преглед на квалифицираните преводачи, с цел улесняване достъпа до тях. След 13 години развитие съвместно с Агенция по цифровизация се прави нов регистър с 50% външно финансиране. Създава се система с почти 1000 услуги. Има връзка с националния регистър на населението, системата на образованието, службата по миграция, съдебната и здравната система, общини и др. Създаден е алгоритъм за търсене на преводач по зададени критерии. Съдържа 2000 преводача на 73 езика, като търсенето може да бъде по страна, език, квалификация, местоположение. Той е достъпен в интернет за всички. Всеки преводач от регистъра има бадж, който е с номер, код за сканиране, лични данни за преводача. Най-голямо търсене за преводачи има от арабски – 233 броя. Самият регистър има и мобилна версия. Същинското изграждане на регистъра трае около 3 години, като стартира 2018 г. с изготвяне на доклад.

През втората част на деня темата беше „Опит и извлечени уроци при използването на преводачи в Окръжен съд в Осло“. Участие взеха г-жа Хилде Фойн Брюун, съдия от Окръжен съд – Осло, беше направена презентация от г-жа Нина Гулбрандсен, мениджър на Съдебната палата и г-н Тригве Банг, сътрудник в отдел за наказателни дела. Разказаха как се покриват разходите за преводач съобразно вида дела – граждански или наказателни, като всяко трето дело е с устен превод, на около 60 езика. Разказаха общо за работата на съда – най-големия съд в страната с 90 броя съдии и 40 заместника, 110 - съдебни служители и 50 – административен персонал. Въведена е единна система за управление на делата, която е свързана със система за ангажиране на преводачи. Показаха как се влиза в системата за ангажиране на преводач по определено дело. В случай, че не може да се открие преводач с тази система има връзка към регистъра на преводачите. Беше направена обиколка на Окръжния съд в Осло с г-жа Нина Гулбрандсен.

На 15.06.22 г., сряда делегацията се запозна с г-жа Ингрид Олсен, заместник-генерален директор по иновациите и развитието на съдилищата, Норвежка съдебна администрация, която презентира системата на Норвежката съдебна администрация за поръчване/определяне/ на преводачи в съдилищата. През 2017 г. стартира проект „Цифрови съдилища“, на базата на който е изградена системата на преводачите. През 2018 г. ОС в Осло е пилотен съд за системата. През 2019 г. е създадена работна група в рамките на проекта, която да разработи функционалните и технически изисквания на системата. През 2020 г. се открива процедура за възлагане на обществена поръчка. През

ноември 2020 г. се подписва договор с норвежка фирма. Системата се въвежда постепенно, като се започва с три пилотни съдилища. В края на 2021 г. всички съдилища въвеждат системата. В базата данни има 1300 преводача на 107 езика, със средно време за ангажиране на преводач 2 ч. 90 % от превода е присъствен, 7 % онлайн и 3% по телефон.

За Мерките за квалификация на устните преводачи (норвежкият модел) беше направена презентация от г-жа Мона Миран, офис мениджър, Катедра по международни изследвания и обучение на преводачи, Университет OsloMet и г-жа Ранли Хавлен, Катедра по международни изследвания и обучение на преводачи, Университет OsloMet. Началото на обучението стартира с базов двуезичен тест, въвеждащо обучение, който приключва с тест за включване в националния регистър и бакалавърска програма.

На 16.06.22 г., четвъртък групата посети Университета в гр. Осло. Темата беше „Възстановителното правосъдие от виктимологична перспектива“ представена от г-жа Мей-Лен Скилбрей, професор в университета в Осло. Накратко представи история на възстановителното правосъдие с поглед върху жертвите от домашно и сексуално насилие. За основополагащ се счита труда на проф. Нюз Кристи, който снага началото на алтернативното правосъдие. Младежкото правосъдие е един вид онит за реализиране на възстановително правосъдие. Рядко се прави възстановително правосъдие при сексуално и домашно насилие, като от значение е признаване на деянието от извършителя. Тогава се осъществява възстановително правосъдие, като се следи при срещата между жертвата и обвиняемия да няма обвинения и нападки. Във втората част на срещата г-н Питър Шарф Смит, професор в университета в Осло разгледа темата „Изключение в наказателната сфера? Затвори и наказания в скандинавските държави“. Скандинавските държави имат най-добре уредените затвори, като те са разделени на два типа – от висока степен на сигурност в Халден и от отворен тип – в Бастой. Състоянието на затворите се променя след 1944 г. с труда на Теетере. Това показва високата степен на социална политика и грижа, при наличие на голямо доверие. Скандинавската система се характеризира с рет на задържане в досъдебна фаза – 25-30%. Задържаните в изолация са типична форма на скандинавски тип правосъдие.

Във втората част на деня беше разглеждана темата „Наказания за младежи и последващо проследяване на младежите -перспективата на прокуратурата“ от прокурор Ида Мюлер Уингърс, полицейски район – Осло и прокурор Дишани Амит Елиасен, полицейски район – Осло. Набелязва наказанията мерки, които се прилагат при непълнолетни извършители и възстановителното правосъдие. Съществуването на различни наказания и проследяването. Ролята на корекционните служби при непълнолетни и службите за медиация. От значение е признаване на вината и желание за среща между страните. От значение е взаимодействието с различните служби както и ролята на настоящка. Изготвянето на обвинителен акт е крайна мярка. В процеса участват прокурорите, полицията, разследващите, социални служби, корекционна служба и служба по медиацията. На оперативни ниво се създава консултативна група, като решаващо значение в нея има прокурора. Тя обсъжда мерките и подготвя доклад до съда. Срока за внасяне на обвинение в съда от получаване на случая е 42 дни.

След обяд беше направено посещение в Апелативния съд – Боргартинг. Председателят на Апелативния съд представи накратко организацията на работа. В него работят 70 бр. съдии, 25 – съдебни помощника, 15 – адвокати, и служители. Наблюдава се намаляваща натовареност и бързо решаване на делата, и подобряване

цифровизацията. Чрез законодателни промени се цели съкращаване съдебната фаза, като се набляга на подготвителното правосъдие и медиацията. В състава участват обикновено 2 съдии и 5 съдебни заседатели. Беше изнесена лекция от Съдия по медиацията. Тя подчерта, че чрез медиацията се цели повишаване доверие то между страните като се намаляват разходите с по-бързо решаване на проблемите. В Норвегия тя се въвежда през 2005 г. със закона за гражданските спорове. Годишно се решават около 80 дела с медиация.

В последния ден от посещението беше осъществена среща с трима експерта от Норвежката служба за медиация и помирителни процедури. Тема беше „Общо въведение, организация и области на компетентност“. В Норвегия има общо 22 центъра по медиация и 12 офиса по места. Най-големият офис е в гр. Осло. В центровете работят 1400 служителя и 500 доброволни медиатори. Беше разглеждана темата „Наказания за младежи и проследяване на младежи“. Беше представен как протича възстановителния процес при различни случаи и основните принципи на това правосъдие – доброволност, поверителност, безопасност, възрастови и културни особености, самостоятелно представяне на страните. Съществуват помощни координационни групи, които помагат за опознаване на младежите и събиране на информация. Всяка група има координатор, който е водещ в процеса и членове – от центровете по превенция, социален работник, разследващ полицаи, специалист по младежко правосъдие, от служба по пробация и затвори.

При работното посещение в гр. Осло в периода от 13 юни до 17 юни 2022 г., включително, приемащата страна – Норвежката съдебна администрация (НСА) осигури обяд на всички командировани лица от България и официална вечеря на 16 юни 2022 г.

21.06.2022 г.
Гр. София

С УВАЖЕНИЕ,

.....
БОЯН МАГДАЛИНЧЕВ
ПРЕДСТАВЛЯВАЩ ВСС И
РЪКОВОДИТЕЛ НА ПРОЕКТ